

Et per hoc patet solutio ad primum.

Ad secundum dicendum, quod voluntas pro facto non reputatur in his quae sunt ab alio, sicut est de baptismo; non enim valet voluntas suscipiendi baptismum sicut ipsius susceptio; sed reputatur voluntas pro facto in his quae sunt omnino ab homine; et iterum quantum ad praemium essentialia, non autem quantum ad poenam remotionem, et huiusmodi, respectu quorum attenditur meritum accidentaliter et secundario; et ideo confessus et absolutus minus in purgatorio puniatur quam contritus tantum.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem dicendum, quod a paradisi introitu prohibetur aliquis per culpam, et reatum poenae; et quia haec impedimenta confessio amovet, ut ex dictis patet, ideo dicitur paradisi aperiare.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis baptismus et poenitentia sint diversa sacramenta, tamen agunt in vi unius passionis Christi, per quam paradisi aditus est apertus.

Ad secundum dicendum, quod ante votum confessionis paradisi clausus erat peccanti mortaliter; quamvis postea per contritionem votum confessionis importanter, apertus sit, etiam ante confessionem actualiter factam; non tamen obstaculum reatus est totaliter remotum ante confessionem et satisfactionem.

Solutio IV. Ad quartam quaestionem dicendum, quod spes remissionis peccatorum non est nobis nisi per Christum; et quia homo per confessionem se subiecit clavibus Ecclesiae ex passione Christi virtutem habentibus, ideo dicitur quod confessio spem salutis tribuit.

Ad primum ergo dicendum, quod ex actibus non potest esse spes salutis principaliter, sed ex gratia Redemptoris; et quia confessio gratiae Redemptoris inniuit, ideo spes salutis tribuit non solum ut actus meritorius, sed ut sacramenti pars.

Ad secundum dicendum, quod tribulatio spem salutis tribuit per experimentum propriae virtutis et purgationem a poena; sed confessio etiam modo praedicta.

Expositio textus.

Dicunt enim quidam, sine confessione oris et satisfactione operis neminem a peccato mundari. Tertia opinio est quam Magister nos tangit, quod dimittitur culpa per contritionem sub conditione, scilicet si confiteatur. Sed haec opinio minus habet de ratione quam aliae: quia status salutis non dependet ex futuro: quia, sicut dicitur Eccl. 11, 5: *Lignum ubi ceciderit, ibi erit.* Unde nihil est dictum quod homo ad statum salutis per dimissionem peccati reduceatur sub conditione confessionis simpliciter.

Votum pro operatione iudicatur. Hoc intelligendum est tam in bonis quam in malis, quando est votum plenum, ita quod nihil ab executione retardat nisi impotentia. Si autem operatio adjuncta addat aliquid ad voluntatem, sicut in illis operibus quae habent in ipso actu delectationem voluntatem provocantem, tunc operatio addit etiam quantum ad meritum vel demeritum substantialia; alias non, sed superaddit operatio quantum ad aliquid adjunctum, quod est utilitas consequens actum in bonis ut effectus eius, vel nocuum in malis.

Non dicitur: Si ore confessus fuerit; sed, con-

versus ingemuerit. Ergo videtur quod non requiratur oris confessio. Et dicendum, quod ipse gemitus habet votum vocalis confessionis adjunctum.

Nemo potest confiteri, scilicet confessione effiaci ad salutem.

Quae ut est vita corporis, ita eius vita Deus est. Non oportet quod sit similitudo quantum ad omnina, sed solum quantum ad hoc quod sicut anima corpori sensum et motum praebet per hoc quod est in corpore, ita Deus animae spiritualiter quam inhabitat per gratiam.

Non potest quisquam gratiam Dei accipere, nisi purgatus ab omni peccato per poenitentiae confessionem et per baptismum. Haec tria purgantia sic distinguuntur: quia baptismus purgat a culpa originali et actuali; sed poenitentia quantum ad contritionem a culpa actuali tantum; confessio autem actu exercita directe a poena.

Nemo dicat occulte, ita scilicet quod sacerdoti non manifestet.

Si erubui in conspectu populi peccata mea confiteri; Job 51, 55. Ergo videtur quod liceat publice confiteri. — Et dicendum, quod nostra littera, quae verior est, habet: *Si abscondi ut homo peccatum meum; in quo negatur abscondio contra mandatum Dei facta.* Sustinendo autem litteram quae hic ponitur; dicendum, quod non licet publice confiteri, nisi forte sit peccatum manifestum: quia talis humilitas proximo praedictat, qui ex peccato manifestato posset scandalizari. Sed satisfactio in manifesto facta quodammodo peccatum in conspectu populi confitetur.

Nullus debuit gravioris poenae accipere veniam, nisi quatenusque... solverit poenam. Haec auctoritas et sequens ostendunt quod sine satisfactione peccatum non dimittitur; quod etiam haec opinio dicebat.

Quibusdam visum est sufficere, si soli Deo fiat confessio. Hoc quod ponitur hic pro opinione, haeresis est, non quod explicite sit contra aliquem articulum, vel praecedens vel sequens ad ipsum; sed implicite aliquid contrarium fidei continet: quia sequitur quod claves Ecclesiae non sint necessariae ad salutem; et in talibus antequam determinetur per Ecclesiam quod ex eis sequatur aliquid contrarium fidei, non iudicatur haeresis esse; et sic Magister et Gratianus hoc pro opinione ponunt. Sed nunc post determinationem Ecclesiae sub Innocentio III factam, haeresis reputanda est.

Revela viam tuam ante Dominum. Hic non loquitur de revelatione sacramentali, sed de revelatione quae fit in supplicatione orationis.

Non dico ut confitearis ea conservo tuo, ut tibi exprobet. Dicitur Deo, qui curat ea. Qui enim confitetur sacerdoti etc. non confitetur ei ut conservo, sed ut Deo.

In se voluntaria excommunicationis ferunt sententiam: non quod aliquis seipsum excommunicare possit, sed excommunicatio hic large ponitur pro voluntaria cohibitione, qua aliquis se subtrahit a sacris ex humilitate.

Iustitia enim sola dedit. Haec loquitur Augustinus ex hypothesi, idest si Deus tantum iustitia uteretur contra nos sine misericordia: quia ad gratiam ipsius post peccatum sine misericordia redire non possemus.

Quanto pluribus confitetur: non dividens peccata, sed integre omnibus. Consequitur autem ma-

Confessor dulcis, affabilis, atque suavis.
Prudens, discretus, mitis, pius, atque benignus.

Non petat (1) sacerdotes per aliquam culpam ab Ecclesiae unitate divisos: quia tales executionem ordinis non habent, et jurisdictione carent; et loquitur de divisione per haeresim, aut schisma, aut excommunicationem.

(1) *Al. peccant.*

DISTINCTIO XVIII.

De remissione sacerdotis.

Hic quæri solet: si peccatum omnino dimissum est a Deo per cordis contritionem, ex quo poenitens votum habuit confitendi; quid postea dimittatur ei a sacerdote. Video enim quod vinculo eum ligat, scilicet temporalis poenae, sed non a quo eum absolvat: et ideo quaero. Ante poenitentiam quippe cordis anima rei maculam habet, et foetorem peccati; atque aeternae ultionis vinculo ligata existit. Si vero ante confessionem per cordis contritionem Deus per seipsum sine ministerio sacerdotis et debito omnino relaxat, et animam interius purgat a contagione et foetore peccati; quid ergo imundat, quid dimittit sacerdos? Ub sunt peccati; quid ergo imundat, quid dimittit sacerdos? Ub sunt peccati; quid ergo imundat, quid dimittit sacerdos? Ub sunt peccati; quid ergo imundat, quid dimittit sacerdos? Ub sunt peccati; quid ergo imundat, quid dimittit sacerdos?

De clavibus.

Claves istae sunt non corporales, sed spirituales; scilicet discernendi scientia, et potentia iudicandi, idest ligandi et solvendi, qua dignos recipere, indignos debet, excludere a regno ecclesiasticus iudex; qui sicut habet ius ligandi, ita et solvendi. Unde Ambrosius (lib. 1 de Poenit., cap. 17): *«Dignus par jus et solvendi esse voluit et ligandi, qui utrumque pari conditione permittit. Ergo qui solvendi jus non habet, nec ligandi habet.»* Et infra: *«Certum est quod Ecclesiae utrumque licet, haeresis utrumque non habet.»* Ius enim hoc solis permixtum est sacerdotibus. Recte ergo Ecclesia hoc sibi vindicat, quae veros sacerdotes habet; haeresis vindicare non potest, quae veros sacerdotes non habet.

De usu clavium.

Usus vero harum clavium multiplex est: discernere scilicet ligandos et solvandos, ac deinde ligare vel solvere. Qui enim (2) indignus ligat vel solvit, propria potestate se privat, idest dignum privatione se facit.

Si sacerdos potest dimittere vel retinere peccata.

Sed quaeritur, utrum a peccato solvere valeat sacerdos, idest a culpa, ut culpae maculam abstergat, vel debitum aeternae mortis solvere valeat. Quidam arbitrii sunt, cum peccator dupliciter ligatus teneatur, ut praedictum est, scilicet mentalis contagione ac caecitate, et debito futurae poenae;

alterum curari per Deum, alterum solvi per sacerdotem. Patitur enim per peccatum quasdam tenebras interiores et maculas; a quibus nisi liberetur, projicietur in tenebras exteriores. Cum autem liberatur ab his, suscitatur a morte peccati; unde Apostolus (Ephes. 5, 14): *«Surge qui dormis, et illuminabit te Christus.»* Solus enim Christus, non sacerdos, animam resuscitat, ac pulsus tenebris interioribus et maculis, eam illuminat et mundat qui animae faciem lavat. Debitum vero aeternae poenae solvere concessit sacerdotibus. Quod in resurrectione Lazari designatum (1) asserunt, quem Christus prius per se interius vivificavit, deinde foras exire jussit, cumque adhuc ligatum solvere Apostolus praecepit (Joan. 11); quia, ut agunt, ipse interius animam a caligine maculae peccati emundat; sacerdotibus vero dedit vinculum aeternae mortis solvere.

Alii (2) dicunt solum Deum, non sacerdotem, debitum aeternae mortis dimittere, sicut et animam interius per se vivificat; nec tamen dimittitur sacerdotibus traditam potestatem peccata dimittendi et debitum aeternae mortis relaxandi (Joan. 20, 25): *«Quorum remiseritis peccata etc.»* Sicut enim Christus reliquit sibi potestatem baptismi, ita et poenitentiae. Et ideo sicut interius gratia sua animam illuminat, ita et simul debitum aeternae mortis relaxat. Ipse enim per se ipsum peccata poenitentiam tegit; et tunc tegit quando ad poenam non reservat. Tunc ergo tegit quando debitum poenae solvit. Quod autem ipse legat, aperte dicit Augustinus exponens illud locum Psal. (51): *«Quorum tecta sunt peccata, idem cooperata et abolita. Si enim texit Deus peccata, noluit advertere.»* Si noluit advertere, noluit animam advertere, idest punire, sed ignorare. Ita ergo dicit a Deo tecta, ut Deus non videret, idest aeternaliter puniat. Videre enim Deum peccata, hoc est ea ad poenam imputare; advertere autem faciem a peccatis, hoc est ea ad poenam non reservare. Item Hieronymus (vel alius Auctor ibid.): *«Quibus Deus dimittit peccata, tegit, ne in iudicio revelentur.»* Item Cassiodorus (super eundem Psal. 51): *«Qui gravia habent peccata, aliis Deus imputat, aliis per misericordiam non imputat.»* Ex his aperte ostenditur quod Deus ipse poenitentiam solvit a debito poenae, et tunc solvit quando intus illuminat inspirando veram cordis contritionem. Cui sententiae ratio suffragatur, et auctoritates attestantur. Nemo enim vero compungitur de peccato, habens cor contritum et humiliatum, nisi in caritate. Qui autem caritatem habet, vita dignus est. Nemo autem simul vita et morte dignus est. Non est ergo tunc ligatus debito aeternae mortis. Filius enim irae esse desit ex quo diligere et poenitere coepit. Ex tunc ergo solutus est ab ira, quae non manet super illum qui credit in Christum, sed super illum qui non credit. Non ergo postmodum per sacerdotem cui confitetur, ab ira aeterna liberatur, a qua iam liberatus est per Dominum, ex quo dixit: *Confitebor.* Solutus ergo Deus hominem interius mundat a peccati macula, et a debito aeternae poenae solvit qui per Prophetam ait (Isai. 40, 25): *«Ego solus deleo iniquitates et peccata populi.»* Item Ambrosius (5): *«Verbum Dei dimittit peccata, sacerdos est iudex.»* Sacerdos quidem officium suum exhibet, sed nullus poenitentiam testatur jura exercet. Idem (4): *«Ille solus peccata di-*

(1) *Al. assignatum.*

(2) *Nicolaus addit vero.*

(3) *Lib. 2 de Abel et Cain, cap. 4, paulo aliter (Ex edit. P. Nicolai).*

(4) *Alio loco (Ex edit. P. Nicolai).*

(1) *Nicolaus ex Ambrosio: haeresis utrumque non licet.*

(2) *Nicolaus (ut ait Gregorius). Ad marginem vero: Colligitur ex hom. 26 in Evang. paulo aliis verbis, et plenius, ut et referuntur in Decretis quod ad ultimam partem caus. 11, quaest. 5, cap. Ipe.*

S. Th. Opera omnia. V. 7.

mittit qui solus pro peccatis nostris mortuus est (1). » Item Augustinus: a Nemo tollit peccata, nisi solus Deus, qui est » agnus tollens peccata mundi. Tollit autem et dimittendo » quae facta sunt, et adjuvando ne fiant, et perducendo ad » vitam. ubi omnino fieri non possunt (2). » His, aliisque pluribus testimoniis docetur Dominum solum per se peccata dimittere, et sicut peccata dimittit quibusdam, ita et aliorum quorumdam peccata retinere (3).

Quod sacerdotes etiam dimittunt peccata, et tenent peccata suo modo.

Nec ideo tamen negamus sacerdotibus concessam potestatem dimittendi et retinendi peccata, cum hoc Veritas in Evangelio aperte doceat. Hinc Augustinus ait (super Joan. tract. 121): » Ecclesiae caritas, quae per Spiritum sanctum diffunditur in cordibus nostris (4); eorum qui participes sui sunt, peccata dimittit; eorum qui non sunt, tenet. » Idem alius Auctor de vera et falsa poenitentia, cap. 10: » Sacerdotes possunt confitentibus parcere; quibus enim remittunt, remittit Deus. Lazarum enim de monumento suscitatum obtulit discipulis solvendum, » per hoc ostendens potestatem solvendi concessam sacerdotibus. Dixit enim Matth. 18, 19: Quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelo etc. hoc est, ergo Deus, et omnes caelestis curiae ordines, et omnes sancti in gloria sua laudant, volentes, et confirmant quos ligatis et solvitis. » Non dixit, Quos putatis ligare et solvere; sed in quos exerecitis opus iustitiae et misericordiae. Alia (5) autem opera vestra in peccatoribus non cognoscet. » Idem (in lib. 6 de Baptis. contra Donatistas, cap. 4): a Cum veraciter ad Deum converso peccata dimittuntur ab eis (6) quibus ipse » veraci conversione conjungitur, Spiritus sanctus ea dimittit, » qui datur omnibus sanctis sibi caritate cohaerentibus, sive » se noverint corporaliter, sive non. Similiter cum alicuius » tenentur peccata, ab eis tenentur a quibus ille cordis » vitale disjungitur (7), sive notis corporaliter, sive ignotis. » Omnes mali spiritualiter a bonis sejuncti sunt. » Ecce hic dicit, peccata dimittit et tenet iustis viris, et tamen Spiritus sanctus ea dimittit dicit; et, quod majori consideratione dignum est, edim etiam dicit, quod Deus per se, vel per sanctos suos tantum dimittit peccata. Alii enim sic (lib. 5, cap. 21): » Sacramentum gratiae dat Deus etiam per » malos, ipsam vero gratiam non nisi per seipsum, vel per » sanctos suos. Et ideo remissionem peccatorum vel per seipsum facit, vel per ipsos columbae membra, quibus aut » Si qui dimiseritis, dimittentur. » Ecce quam varia a doctoribus traduntur super his: et in hac tanta varietate quid tenendum? Hoc sane dicere ac sentire possumus, quod solus Deus dimittit peccata et retinet; et tamen Ecclesiae contulit potestatem ligandi et solvendi. Sed aliter ipse solvit et ligat; aliter Ecclesia. Ipse enim per se tantum (8) dimittit peccata

(1) *Nicolai*. Vel sic in Lucam lib. 6 in fine: » Nullus hominum tantus esse potuit qui totius peccata tolleret mundi » etc. Quis enim tantus homo in quo omnium peccata morerentur? Iderico electus est qui cum supra omnes esset, » pro omnibus se posse offerre. » Item in Psal. 48, super illud: *Frater non redimet, redimet homo etc.*: » Sicut est unus » Deus, ita et unus mediator Dei et hominum homo Christus » Jesus: ipse est solus qui redimet hominem, vincens pietate » germanos: quia pro alienis sanguinem suum fudit; quem » nemo potest offerre pro fratre. Sed quare solus hic redimet? Quia omnes utique sub peccato. Solus redemptor » eligitur qui peccato uteri obnoxius esse non possit, qui » scilicet hominis conditionem, ut in carne sua peccatum hominum crucifigeret, et chirographum universorum suo crucore » deleverit; qui quasi homo, in quo Deus erat, nobis peccata » dimisit etc. » Et germ. 13: » Nessesse est ut omnium peccata deleverit qui omnium peccata suscepit, sicut ait Evangelista: *Ecce agnus Dei qui tollit peccata mundi.* » Item de peccatorum Meritis et Remiss., lib. 1, cap. 25: » Ad hoc peccato quod contraheant qui nec proprium habent, » non liberat nisi agnus Dei qui tollit peccata mundi etc. » Aut, ut refertur in Decretis de Consec., dist. 4, cap. 112: Nemo tollit peccata nisi solus Christus, qui est agnus Dei etc.

(2) Ubi ultima ista Augustinus habet, non occurrit; elsi ex lib. 1 de peccatorum Meritis et Remissione vice praecedentium in Decretis notetur (*Ex edit. P. Nicolai*).

(3) *Al. relinet.*

(4) *Al. deest nostris.*

(5) *Al. aliter autem, vel alia.*

(6) *Al. reparatur hic dimittuntur.*

(7) *Al. illi cordis pravitate disjunguntur.*

(8) *Al. additur ita.*

tum, quia et animam mundat ab interiori macula, et a debito aeternae mortis solvit.

Quomodo sacerdotes ligant et solvunt a peccatis.

Non autem hoc sacerdotibus concessit, quibus tamen tribuit potestatem solvendi et ligandi, idest ostendendi homines ligatos vel solutos. Unde Dominus leprosum sanitati prius per se restituit, deinde ad sacerdotes misit, quorum iudicio ostenderetur mundatus. Ita etiam Lazarum jam vivificatum obtulit discipulis solvendum. Quia etsi alicui apud Deum sit solutus, non tamen in facie Ecclesiae solutus habetur, nisi per iudicium sacerdotum. In solvendis ergo culpis vel retinendis ita operatur sacerdos evangelicus et iudicat, sicut olim legalis in illis qui contaminati erant lepra, quae peccatum signat. Unde Hieronymus super Matth. (cap. 16, 19, et habetur etiam in Glossa ordinaria), ubi Dominus ait Petro: » Tibi dabo claves regni caelorum; et quodcumque ligaveris » super terram, erit ligatum et in caelis; et quodcumque solveris » super terram, erit solutum et in caelis. » Hinc, inquit, a locum quidam non intelligentes, aliquid sumunt » de superfluo Pharisaeorum, ut damnare innoxios, vel solvere se putent noxios, cum apud Deum non sententia sacerdotum, sed reorum vita quaeratur. » In Levitico (cap. 14), se ostendere sacerdotibus jubentur leprosi, quos illi non faciunt leprosus vel mundus; sed discernunt qui mundi vel immundi sunt. Ita et hic aperte ostenditur quod non sequitur Deus Ecclesiae iudicium, quod per surreptionem et ignorantiam interdum iudicat; Deus autem semper iudicat secundum veritatem. Et in remittendis vel in retinendis culpis id juris et officii habent ecclesiastici sacerdotes quo ad omni habebant vel lege legales in curandis leprosis. Hi ergo peccata dimittunt vel retinent, dum dimissa a Deo vel retenta iudicant et ostendunt (1). Ponunt enim sacrosanctos nomen Domini super filios Israel; sed ipse benedicit, ut dicitur in Numeris (cap. 6): Hunc modum ligandi et solvendi Hieronymus supra notavit.

Aliis modis ligandi et solvendi.

Ligant quoque sacerdotes, dum satisfactionem poenitentiae contentibus imponunt; solvunt, cum de ea aliquid dimittunt, vel per eam purgatos ad sacramentorum communionem admittunt; quod modum superior Leo Papa notavit. Secundum hunc modum dicuntur etiam sacerdotes dimittere peccata vel retinere. Unde superior Augustinus dixit (alius Auctor de vera et falsa poenitentia, cap. 10, ut praec. dist.): » Quibus recem » mittunt, remittit Deus etc. » Opus enim iustitiae exercere in peccatores, cum eos iusta poena ligat; opus misericordiae, dum de ea aliquid relaxat, vel sacramentorum communionem conciliat; alia opera in peccatores exercere nequeunt. Et notandum est, quia quos satisfactione poenitentiae ligant, eo ipso a peccatis solutos ostendunt; quia non imponitur alicui satisfactio poenitentialis, nisi quem sacerdos vere poenitentem arbitrat; alii non imponit, et eo ipso peccatum retinet a Deo iudicat. Quod autem hoc ad claves pertinet (2), Augustinus ostendit dicens: » Frustrat claves Ecclesiae qui sine » arbitrio sacerdotum poenitentiam agit, si sine oris confessione criminis indulgentiam impreatur (3). » Est et alius modus ligandi et solvendi, qui per excommunicationem geritur, dum aliquis secundum canonicam disciplinam tertio vocatus ad emendationem manifesti delicti, et satisfacturae vilipendens, sententia Ecclesiae a loco orationis et sacramentorum communione et fidelium consortio praeciditur; ut erubescat, et pudore sceleris confusus (4) poenitet, ut sic spiritus eius solvus sit. Quod si poenitentiam profitem respue-

(1) *Ad maginam Venetae edit. an. 1395.* Non sustinendus est hic Magister: ad adversus sententiam hanc vide Rever. Cajet. illa Joannis verba exponens, videlicet: *Quorum remissionis peccata etc.* cap. 30.

(2) *Nicolai*. Augustinus ostendit, dicens (lib. 1 homil., hom. 49): » Agite poenitentiam qualis agitur in Ecclesia, ut » oret pro vobis Ecclesia. Nemo sibi dicat: Occulte ago, apud » Deum ago, in corde ago. Ergo sine causa dictum est: *Quae » solveritis in terra, erunt soluta et in caelo?* Ego sine » causa datae sunt claves Ecclesiae Dei? Frustramus Evangelium Dei? Frustramus verba Christi? Promittimus vobis » quod ille negat? Nonne vos decipiunt? Job dicit (cap. 51): » Si erubui in conspectu populi confiteri peccata mea: et » erubescit filius pestilentiae genu flego super benedictione » Dei? Quae ista superbia est etc. » Quasi dicat: Frustrat claves Ecclesiae etc.

(3) *Al. indulgentiam impetratur.*

(4) *Al. conversus.*

rit, negatae communioni admittitur, et Ecclesiae reconciliatur. Haec est autem Ecclesiae anathematizatio. Haec poenam illis qui digne percelluntur, infligit: quia gratia Dei et protectio illis amplius subtrahitur, ac sibi ipsi relinquuntur, ut sit eis liberum rueri in interitum peccati. In quo etiam major diabolo saeviendi datur potestas. Oraciones quoque Ecclesiae, et benedictionum ac meritorum suffragia eis nequaquam suffragari poterunt.

Quomodo secundum hos modos intelligendam sit illud: Quodcumque solveris etc.

Secundum hos ligandi et solvendi modos, quomodo verum est quod dicitur: » Quodcumque solveris super terram, erit » solutum et in caelis; et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis etc.? Aliquando enim ostendunt solutos vel ligatos, qui ita non sunt apud Deum (1); et poena satisfactionis, vel excommunicationis (2) interdum indignos ligant vel solvunt, et indignos sacramentis admittunt, ut dignos admittit arenat. Sed intelligendum est hoc in illis quorum merita solum vel ligari postulant. Tunc enim sententia sacerdotis iudicio Dei et totius caelestis curiae approbatur et confirmatur, cum ita ex discretionis ergo solvunt vel ligant adhibentes clavem discretionis, reorum meritis solvuntur vel ligantur in caelis, idest apud Deum; quia divino iudicio sacerdotis sententia sic progressa approbatur, et confirmatur. Quos ergo secundum meritum sententia Ecclesiae percellit et laedit, illi foris sunt apud Deum. Qui autem non meruit, sententia Ecclesiae non laeditur, nisi contemnat. Unde Origenes (super Leviticum hom. 14): » Exitus quis a veritate, a » fide, a caritate; per hoc exit de castris Ecclesiae, etsi Episcopi » vocis non abijciat; sicut et contra aliquos non recto » iudicio foras mittitur. Sed si non agit ut mereatur exire, » nihil laeditur. Interdum enim qui foras mittitur, intus est; » et qui foras est, intus videtur retineri. » Ecce qualis et » quantum est usus apostolicorum clavium. Jam ostensum est ex parte, qualiter sacerdotes dimittunt peccata vel tenent; et tamen retinet sibi Deus quandam singularem potestatem

(1) *Al.* qui sunt apud Deum. *Nicolai*: ostendunt solutos qui sunt apud Deum.

(2) *Al.* et excommunicationis.

Divisio textus.

Postquam determinavit Magister de poenitentia quantum ad totum et partes ejus, hic incipit determinare de potestate ministrorum, quibus hujus sacramenti dispensatio est commissa; et dividit in partes duas: in prima determinat de ipsa potestate, quae claves Ecclesiae dicuntur; in secunda determinat de habentibus claves, 19 dist., ibi: *Postquam ostensum est quae sint claves apostolicae, et quis eorum usus, superest investigare quando istae claves dentur, et quibus.* Prima in duas: in prima movet questionem (1) ex praedictis de potestate ministrorum; in secunda determinat eam, ostendens quae dicantur claves Ecclesiae, et ad quid se extendant, ibi: *Claves istae non sunt corporales, sed spirituales.* Et haec pars in duas: in prima determinat de clavibus Ecclesiae ordinatis ad peccatorum remissionem; in secunda determinat de quibusdam circa peccatum existentibus, per quorum ablationem peccatum remitti dicitur, ibi: *Hic quaeritur, quae sit illa macula, et quae sint illae tenebrae interiores, a quibus Deus interioris animam purgat.* Prima in duas: in prima determinat de clavibus, in secunda de effectu eorum, ibi: *Sed quaeritur, utrum a peccato solvere valeat sacerdos.*

(1) *Al. rationum.*

dimittendi vel retinendi; quia ipse solus per se debitum aeternae mortis solvit, et animam interioris purgat.

Quae sint interiores tenebrae et interior macula.

Hic quaeritur, quae sit illa macula, et quae sint illae tenebrae interiores, a quibus Deus interioris animam purgat, cum veram poenitentiam immittit. De tenebris et interiori caligine satis facile est et intelligere et respondere. Cum enim quis mortaliter delinquit; gratia virtutis privatur; si qua praecessit, et naturalium bonorum elisionem patitur; unde et intellectus obtunditur, et totus homo interior obtenebratur, et ita quasi caligine quadam mens obvolvitur, quae caligo, peccati poena est. Hanc vero Deus pellit, cum poenitentiam immittit, per quam perditam bonam restituunt, et vitalia reparant. Unde Propheta (Psal. 147, 16): » Nebulam sicut cinerem » spargit. » Sed quae est macula peccati a qua anima lavatur? Ecce enim quis voluit facere homicidium et patravit; quo patro desinit tam velle quam facere; nodata tamen vere et humiliter poenitet, nec confiteri proponit. Quae ergo remansit in anima illius macula? Mala voluntas quidem fuit macula illius animae, sed illa transit; macula etiam est, si poenitente contemnit. Sed (1) hoc est peccatum aliud a praecedenti. Quae ergo macula remansit, a qua ipse in poenitentia purgatur? Polluta quidem est anima quousque poenitente, sicut erat dum in ea prava erat voluntas. Sicut enim qui tangit mortuum, vel aliquid immundum, ita pollutus est post tactum quousque lavetur, sicut fuit dum in ipsa actu peccati; quia ita est longae a Deo per dissimilitudinem (qui est vita et munditia mentis) sicut fuit dum peccatum ageret. Ipsa ergo dissimilitudo quae inest animae ex peccato, et est a Deo elongatio, animae macula intelligitur, a qua purgatur in poenitentia. Hoc autem solus Deus facit, qui solus suscitavit animam, et illuminat; quod sacerdotes nequeunt, qui tamen medici sunt animarum. Unde Propheta (Psalm. 87, 2): » Num » quid medici suscitabant, et confitebantur tibi? » quod exponens Augustinus ait (in eumdem Psalm. versus fin.): » Boni » doctores recte medici dicuntur, qui viventes curare ministerio » possunt, sed non mortuos suscitare. Sola enim Dei gratia » reviviscunt. »

(1) *Al. deest sed.*

Circa primum duo facit: primo ostendit quid sint claves; secundo ostendit quid sit usus earum, ibi: *Usus vero harum clavium multiplex est.*

Sed quaeritur, utrum a peccato solvere valeat sacerdos. Hic inquit de effectu clavium; et dividitur in partes duas: in prima ostendit quod potestas clavium non se extendit ad remissionem culpae; quia hoc solius Dei est. In secunda ostendit per quem modum sacerdotes dicuntur peccata remittere, ibi: *Nec ideo tamen negamus sacerdotibus concessam potestatem dimittendi et retinendi peccata.* Circa primum tria facit: primo ponit opinionem quorumdam qui dicebant, quod potestas clavium se extendat ad remissionem poenae aeternae, quamvis non se extendat ad remissionem culpae; secundo ponit aliam, quae dicit, quod ad neutrum horum se extendit, ibi: *Alii vero dicunt, solum Deum, non sacerdotem, debitum aeternae mortis dimittere.* Tertio confirmat hanc secundam opinionem, cui consentit per rationes et auctoritates, ibi: *Cui sententiae ratio suffragatur, et auctoritates attestantur.*

Nec ideo tamen negamus, sacerdotibus concessam potestatem dimittendi et retinendi peccata. Hic inquit modum quo (1) sacerdotes dicantur peccata remittere; et circa hoc tria facit: primo ostendit per auctoritates, quod sacerdotes alio modo

(1) *Al. quomodo.*

peccata remittunt; secundo ostendit quod sacerdotes aliter quam Deus peccata remittant, ibi: *Hoc sane dicere ac sentire possumus*; tertio movet quamdam dubitationem ex modis assignatis, ibi: *Secundum hos ligandi et solvendi modos quomodo verum est quod dicitur? etc.* Circa secundum tria facit: primo ostendit quomodo se habeat sacerdos in ligando et solvendo quantum ad culpam; secundo quomodo se habeat quantum ad poenam in foro conscientiae injungendam, ibi: *Ligant quoque sacerdotes, dum satisfactionem poenitentiae confidentibus imponunt*; tertio quantum ad poenam excommunicationis, quae infligitur in foro contentioso, ibi: *Est et alius modus ligandi et solvendi.*

QUAESTIO I.

Hic est duplex quaestio. Prima de clavibus. Secunda de excommunicatione.

Circa primum quaeruntur tria: 1.º de clavibus secundum se; 2.º de remissione peccatorum, ad quam ordinantur claves; 3.º de effectu clavium.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum claves in Ecclesia esse debeant.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod claves in Ecclesia esse non debeant. Non enim requiruntur claves ad intrandum domum, cujus ostium est apertum. Sed Apoc. 4, 1, dicitur: *Vidi, et ecce in caelo ostium apertum*; quod Christus est, qui de seipso dicit Joan. 10, 7: *Ergo sum ostium*. Ergo ad introducendum in caelum Ecclesia clavibus non indiget.

2. Praeterea, clavis est ad aperiendum et claudendum. Sed hoc solius Christi est, qui *aperit, et nemo claudit, claudit, et nemo aperit*; Apoc. 5, 7. Ergo Ecclesia in ministris suis claves non habet.

3. Praeterea, cuiusque claudit caelum, aperit infernus, et e contrario. Ergo cuiusque habet claves caeli, habet claves inferni. Sed Ecclesia non dicitur habere claves inferni. Ergo nec claves caeli habet.

Sed contra est quod dicitur Matth. 16, 19: *Tibi dabo claves regni caelorum.*

Praeterea, omnis dispensator debet habere claves eorum quae dispensat. Sed ministri Ecclesiae sunt dispensatores divinarum mysteryum, ut patet 1 Cor. 4. Ergo debent habere claves.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod clavis non sit potestas ligandi et solvendi, quae ecclesiasticus iudex dignos recipere, indignos excludere debet a regno, ut ex littera habetur, et ex Glossa Hieronymi (seu Rabani) Matth. 16. Potestas enim spiritualis in sacramento collata, est idem quod character, ut supra, dist. 4, dictum est. Sed clavis et character non videntur idem esse; quia per characterem homo Deo comparatur, per claves autem ad subditos. Ergo clavis non est potestas.

2. Praeterea, ecclesiasticus iudex non dicitur nisi ille qui habet jurisdictionem, quae simul cum ordine non datur. Sed claves in ordinis susceptione conferuntur. Ergo non debuit de ecclesiastico iudice in definitione clavium mentio fieri.

3. Praeterea, ad id quod aliquis habet ex seipso, non indiget aliqua potestate activa, per quam inducatur ad actum. Sed eo ipso quod aliquis est dignus, ad regnum admittitur. Ergo non pertinet ad potestatem clavium dignos ad regnum admittere.

4. Praeterea, peccatores indigni sunt regno. Sed Ecclesia pro peccatoribus orat, ut ad regnum perveniant. Ergo non excludit indignos, sed magis admittit, quantum in se est.

3. Praeterea, in omnibus agentibus ordinatis ultimus finis pertinet ad principale agens; non ad agens instrumentale. Sed principale agens ad salutem hominis est Deus. Ergo ad Deum pertinet ad regnum admittere, quod est ultimus finis, et non ad habentem claves, qui est sicut instrumentum vel minister.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod non sint duae claves, sed tantum una. Ad unam enim seram non requiritur nisi una clavis. Sed sera ad quam amovendam ordinantur Ecclesiae claves, est peccatum. Ergo contra unum peccatum non indiget Ecclesia duabus clavibus.

2. Praeterea, claves in collatione ordinis conferuntur. Sed scientia non est ex infusione semper, sed quandoque ex acquisitione; nec ab omnibus ordinatis habetur, et a quibusdam non ordinatis habetur. Ergo scientia non est clavis; et sic est tantum una clavis, scilicet potestas indicandi.

3. Praeterea, potestas quam habet sacerdos super corpus mysticum, dependet ex potestate quam habet super corpus Christi verum. Sed potestas confitendi corpus Christi verum est una tantum. Ergo clavis, quae est potestas respiciens corpus Christi mysticum, est una tantum.

4. Sed contra, videtur quod sint plures quam duae. Quia sicut ad actum hominis requiritur potentia et scientia, ita et voluntas. Sed scientia discernendi ponitur clavis, et similiter potentia iudicandi. Ergo et voluntas absolventi deberet dici clavis.

3. Praeterea, tota Trinitas peccata remittit. Sed sacerdos per claves est minister remissionis peccatorum. Ergo debet habere tres claves, ut Trinitati configuretur.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam quaestionem, quod in corporalibus dicitur clavis instrumentum quo ostium aperitur. Regni autem ostium nobis clauditur per peccatum et quantum ad maenam, et quantum ad reatum poenae; et ideo potestas qua tale obstaculum regni removetur, dicitur clavis. Haec autem potestas est quidem in sanctissima Trinitate per auctoritatem; et ideo dicitur a quibusdam quod habet clavem auctoritatis; sed in Christo homine fuit haec potestas ad removendum praedictum obstaculum per meritum passionis, quae etiam dicitur janua aperire; et ideo dicitur habere secundum quosdam, claves excellentiae. Sed quia ex latere dormientis in cruce sacramenta fluxerunt, quibus Ecclesia fabricatur; ideo in sacramentis Ecclesiae efficacia passionis manet; et propter hoc etiam in ministris Ecclesiae, qui sunt dispensatores sacramentorum, potestas aliqua manet ad praedictum obstaculum removendum, non propria virtute, sed virtute divina, et passionis

Christi; et haec potestas metaphoricè clavis Ecclesiae dicitur; quae est clavis (1) ministerii.

Ad primum ergo dicendum, quod ostium caeli, quantum est de se, semper est apertum; sed alicui clausum dicitur propter impedimentum intrandi in caelum, quod in ipso est. Impedimentum autem totius humanae naturae ex peccato primi hominis consecutum, per passionem Christi amotum est; et ideo Joannes post passionem vidit in caelo ostium apertum; sed adhuc quotiè alicui manet clausum per peccatum originale quod contrahit, vel actuale quod committit; et propter hoc indigemus sacramentis, et clavibus Ecclesiae.

Ad secundum dicendum, quod hoc intelligitur de clausione qua limbum clausit, ne aliquis ultra in illud descendat; et de apertione qua paradisum aperuit, remoto impedimento naturae per suam passionem.

Ad tertium dicendum, quod clavis inferni qua aperitur et clauditur, est potestas gratiam conferendi; per quam homini aperitur infernus, ut de peccato educatur, quod est inferni porta, et clauditur, ne homo ultra in peccatum labatur gratia sustentatus. Gratiam autem conferre solius Dei est; et ideo clavem inferni solus retinuit. Sed clavis regni est potestas etiam dimittendi reatum poenae, per quem homo a regno prohibetur; et ideo magis potest dari homini clavis regni quam clavis inferni: non enim idem sunt, ut ex dictis patet. Aliquis enim ex inferno educitur per remissionem aeternae poenae, qui non instanti in regnum introducit propter reatum temporalis poenae quae manet. Vel dicendum, ut quidam dicunt, quod idem est clavis inferni et caeli; quia ex hoc ipso quod alicui aperitur unum, clauditur alterum; sed denominatur a digniori.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod secundum Philosophum in 2 de Anima (lect. comm. 53), potentiae per actus definiuntur. Unde cum clavis sit potestas quaedam, ut dictum est, oportet quod per actum sive usum suum definiatur; et quod in actu objectum exprimat a quo speciem recipit actus; et modus agendi, ex quo apparet potentia ordinata. Actus autem potestatis spiritualis non est ut caelum aperiat absolute, quia jam apertum est, ut dictum est; sed ut quantum ad hunc aperiat; quod quidem ordinate fieri non potest, nisi idoneitate ejus cui aperiendum est caelum pensata; et ideo in praedicta definitione clavis, ponitur genus, scilicet potestas, et subjectum potestatis, scilicet iudex ecclesiasticus, et actus, scilicet excludere et recipere secundum duos actus materiales clavis, aperire et claudere; cujus objectum tangit in hoc quod dicit: *A regna*; modus autem in hoc quod (2) *dignitas et indignitas* in illis in quos actus exercetur, pensatur.

Ad primum ergo dicendum, quod ad duo quorum unum est causa alterius, una potestas ordinatur; sicut (5) in igne calor ad calefactivum et dissolvendum. Et quia omnis gratia et remissio in corpore mystico ex capite suo provenit; ideo eadem potestas esse videtur per essentiam, quae sacerdos conficere potest, et qua potest ligare et solvere, si iudicatio adsit; nec differt nisi ratione secundum

(1) *Al. Ecclesiae ministerii.*

(2) *Al. redundat dicit.*

(5) *Al. sic.*

quod ad diversos effectus comparatur; sicut etiam ignis dicitur secundum aliam rationem calefactivus et liq-u-factivus. Et quia nihil est aliud character ordinis sacerdotalis quam potestas exercendi illud ad quod principaliter ordo sacerdotii ordinatur, sustinendo quod sit idem quod spiritualis potestas; ideo character, et potestas confitendi, et potestas clavium, est unum et idem per essentiam, sed differt ratione.

Ad secundum dicendum, quod omnis potestas spiritualis datur cum aliqua consecratione; et ideo clavis cum ordine datur; sed executio clavium indiget materia debita, quae est plebs subiecta per jurisdictionem; et ideo antequam jurisdictionem habeat, habet claves, sed non habet actum clavium; et quia clavis per actum definitur, ideo in definitione clavium ponitur aliquid ad jurisdictionem pertinentes.

Ad tertium dicendum, quod aliquis potest esse dignus aliquo dupliciter: aut ita quod ipsum habendi jus habeat, et sic quilibet dignus jam habet caelum apertum; aut ita quod insit ei aliqua congruitas ad hoc quod ei detur; et sic dignus, quibus nondum totaliter apertum est caelum, potestas clavium recipit.

Ad quartum dicendum, quod sicut Deus non obdurat impartiendo malitiam, sed non conferendo gratiam; ita sacerdos dicitur excludere, non quod impedimentum ad intrandum ponit, sed quia impedimentum positum non amovet: quia ipse amovere non potest, nisi prius Deus amoverit; et ideo, rogatur Deus, ut ipse absolvat, ut sic sacerdotis absolutio locum habeat.

Ad quintum dicendum, quod actus sacerdotis non est immediate super regnum, sed super sacramenta, quibus homo ad regnum pervenit.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem dicendum, quod in omni actu qui requirit idoneitatem ex parte recipientis, duo sunt necessaria ei qui debet actum illum exercere; scilicet iudicium de idoneitate recipientis, et expletio actus; et ideo etiam in actu iustitiae, per quem redditur alicui hoc quo dignus est, oportet esse iudicium quo discernatur an sit dignus, et ipsa redditio; et ad utrumque horum auctoritas quaedam, sive potestas, exigitur. Non enim dare possumus nisi quod in potestate habemus; nec iudicium dici potest, nisi vim coactivam habeat, eo quod iudicium jam ad unum determinatur; quae quidem determinatio in speculativo fit per virtutem primorum principiorum quibus resisti non potest; et in rebus practice per vim imperativam in iudicantem existentem. Et quia actus clavis requirit idoneitatem in eo in quem exercetur, quia recipit per clavem iudex ecclesiasticus dignos, et excludit indignos, ut ex dicta definitione patet; ideo indiget iudicio discretionis, quo idoneitatem iudicat, et ipso receptionis actu; et ad utrumque horum potestas quaedam, sive auctoritas, requiritur; et secundum hoc duae claves distinguuntur, quarum una pertinet ad iudicium de idoneitate ejus qui absolvens est, et alia ad ipsam absolutionem; et haec duae claves non distinguuntur in essentia auctoritatis, qua utrumque ex officio sibi competit, sed ex comparatione ad actus, quorum unus alium praesupponit.

Ad primum ergo dicendum, quod ad unam seram aperiendam una clavis immediate ordinatur; sed non est inconveniens quod una ad actum alterius ordinetur; et hoc est in proposito. Secunda

enim clavis, quae dicitur potestas ligandi et solvendi, est quae immediate seram aperit peccati; sed clavis quae dicitur scientia, ostendit cui aperienda sit clavis illa.

Ad secundum dicendum, quod circa clavem scientiae duplex fuit opinio. Quidam enim dixerunt, quod scientia, secundum quod est habitus acquisitus vel infusus, dicitur haec clavis; et quod non est principalis clavis, sed in ordine ad aliam clavem clavis dicitur; et ideo quando est sine alia clavi, clavis non dicitur, sicut in viro litterato qui non est sacerdos. Et similiter etiam quandoque haec clavi aliqui sacerdotes carent, quia non habet scientiam neque acquisitam, neque infusam, qua absolvere et ligare possint; sed quandoque industria naturali ad hoc utuntur, quae secundum eos clavis dicitur; et sic clavis scientiae quamvis eum ordine non tradatur, traditur tamen cum ordine quod sit clavis, quod prius non erat; et haec videtur opinio Magistri fuisse. Sed haec non videtur verbis Evangelii concordare, quae claves Petro dandas promittunt; et ita non solum una, sed duae in ordine dantur. Et propter hoc alia opinio est, quod scientia quae est habitus, non est clavis, sed auctoritas actum scientiae exercendi, quae quandoque sine scientia est, quandoque autem scientia sine ipsa, sicut patet etiam in iudiciis saecularibus. Aliquis enim est iudex habens auctoritatem iudicandi qui non habet juris scientiam; et aliquis est converso habet scientiam juris qui non habet auctoritatem. Et quia actus iudicii ad quem quis ex auctoritate suscepta obligatur, non autem ex scientia habita, sine utroque bene fieri non potest; ideo auctoritas iudicandi, quae clavis est, sine scientia non potest sine peccato accipi; sed scientia sine auctoritate sine peccato haberi potest.

Ad tertium dicendum, quod potestas conficiendi est ad unum tantum actum alterius generis; et ideo non connumeratur clavibus, nec multiplicatur sicut potestas clavium, quae est ad diversos actus, quamvis secundum auctoritatis essentiam sit una, ut dictum est.

Ad quartum dicendum, quod velle unicuique est liberum; et ideo ad volendum non exigitur auctoritas; et propter hoc voluntas non ponitur clavis.

Ad quintum dicendum, quod Trinitas tota eodem modo remittit peccata sicut una persona; et ideo non oportet quod sacerdos, qui minister est Trinitatis, claves habeat tres; et praecipue eum voluntas, quae Spiritui sancto appropriatur, clavem non requirit, ut dictum est.

ARTICULUS II.

Utrum macula aliquid positive in anima sit.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod macula aliquid positive in anima sit. Si enim est privatio tantum, non erit privatio nisi eius quod per peccatum aufertur. Sed haec est gratia. Ergo cum omne peccatum gratiam auferat, omnium peccatorum erit una macula; et sic secundum peccatum nullam maculam animae adjiciet praeter maculam primi peccati.

2. Praeterea, privatio quae ex peccato in anima relinquatur, dicitur caecitas, vel tenebra, quae ad intellectum pertinet. Sed haec macula non est huiusmodi, cum ad effectum pertinere videatur. Ergo

macula non est privatio tantum, sed aliquid ponit.

3. Praeterea, macula quam quis et tactu (1) alienus immundi contrahit, quae et contagio dicitur, aliquid positive est. Sed macula peccati etiam contagio dicitur. Ergo est aliquid positive.

4. Praeterea, privatio quaedam poena est. Sed in peccato macula contra poenam vel reatum dividitur. Ergo macula non est privatio tantum gratiae; et sic idem quod prius.

Sed contra, ex peccato non remanet positive aliquid in anima nisi dispositio, vel habitus, quae consequuntur peccatum ex parte actus, ex quo aliquid ponit. Sed macula non est dispositio ex actu causata, nec habitus: quod patet ex hoc quod dispositio et habitus possunt sine gratia destrui per contrariam consuetudinem, quae forte habitum contrarii vitii inducit expellentem contrarium habitum et dispositionem; macula autem sine gratia non aufertur. Ergo macula non ponit aliquid positive in anima.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod peccatum nunquam possit remitti quo ad maculam. Quia ex hoc ipso quod aliquis peccavit, pulchritudinem innocentiae amisit. Sed non potest hanc pulchritudinem recuperare, nisi congerat ipsum non peccasse. Ergo cum hoc sit omnino impossibile, impossibile est quod alicui peccatum remittatur quo ad maculam.

2. Praeterea, ex hoc ipso homo turpitudinem quamdam habet, quod tempus debitum servitio Creatoris, in peccatum expendit. Sed tempus illud quod jam effluxit recuperari non potest. Ergo nec macula mandari.

Sed contra est quod dicitur Ephes. 6, quod Christus conjunxit sibi Ecclesiam non habentem maculam neque rugam. Sed aliqui sunt membra Ecclesiae, qui quandoque maculati fuerunt. Ergo peccatum quo ad maculam remitti potest.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod si remittatur peccatum quo ad maculam, remittatur quo ad omnem poenam. Quia remota causa removetur effectus. Sed causa quare aliquis erat reus poenae, est macula culpae. Ergo remota macula, removetur poena.

2. Praeterea, quicumque absque culpa existens punitur, injuste punitur. Sed ille cui remissum est peccatum quo ad maculam, est absque culpa. Ergo injuste puniretur; et ita videtur quod non sit aliqua poena dignus, et sit sibi reatus poenae remissus.

Sed contra, peccatum non punitur per hoc quod remittitur quo ad maculam. Sed omni peccato debetur poena secundum divinam iustitiam. Ergo etiam post dimissionem culpae aliquis poenae reatus remanere potest.

Solutio. I. Respondeo dicendum ad primam quaestionem, quod ex hoc aliquid maculatum dicitur, quia debita pulchritudinis patitur detrimentum. Unde macula, secundum quod huiusmodi, non habet quod aliquid ponat; sed per comparationem ad illud quod pulchritudinis detrimentum causat, aliquid quandoque ponere dicitur: ut aliquid in faciem inductum quod eandem faciem tegit aut pri-

(1) *Al.* ex actu.

vat. Pulchritudo autem animae consistit in assimilatione ipsius ad Deum, ad quem formari debet per claritatem gratiae ab eo susceptam. Sicut autem perceptio claritatis corporalis a sole prohibetur a nobis per aliquid obstructum interpositum; ita etiam claritas gratiae prohibetur ab anima per peccatum commissum, quod dividit inter nos et Deum, ut dicitur Isa. 39; unde ipsa macula, quantum in se est, non ponit de essentia sua nisi privationem gratiae, sed ponit ut causam obstaculum peccati, quod obstat ad gratiae receptionem; et propter hoc etiam macula tenebra dicitur ratione praedictae similitudinis.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis quantum ad ipsam privationem gratiae non differant maculae peccatorum, differunt tamen quantum ad causam, ex qua macula consequitur; et secundum hoc etiam quodlibet peccatum unam maculam addit, in quantum novum obstaculum gratiae ponit.

Ad secundum dicendum, quod gratia est in essentia animae, ex qua vires cognitivae et affectivae procedunt; et ideo gratiae lumen et intellectum dirigit, et affectum movet; sed peccatum in utroque defectum inducit; in intellectu quidem, quia omne peccatum ex errore est, secundum Ambrosium, et secundum Philosophum omnis malus ignorans; et principaliter in affectu, quia omne peccatum in voluntate est; et ideo macula, et quantum ad ipsam privationem, et quantum ad causam, scilicet peccatum, et intellectum et affectum respicit, sed principaliter affectum. Unde non est inconveniens, si macula, et caecitas et tenebra dicatur.

Ad tertium dicendum, quod macula dicitur contagio, non quantum ad privationem ipsam, sed quantum ad causam privationis; quia ex hoc ipso quod peccatum affectum quodammodo tangit, privatio dicta in ipso consequitur.

Ad quartum, dicendum, quod macula quantum ad causam dividitur ab omni poena; sed quantum ad privationem ipsa dividitur a poena inflictis, non autem a poena quae peccatum concommitatur.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod macula obscuritatis ex interpositione causata non potest auferri, nisi obstaculum interpositum amoveretur. Peccatum autem, quod erat obstaculum interpositum, prohibens gratiae claritatem, non potest removeri ut factum non sit, sed ut effectum avertendi Deum a nobis non habeat, qui propter aversionem qua ab eo aversi propter peccatum fuimus, a nobis aversus manebat; et ideo secundum hoc quod se ad nos sua benignitate convertit, dicitur peccatum nostrum remittere; sicut nos offensam alicui remittimus, cum ad eum propter offensam praeteritam ulterius malevolentiam non servamus; quae quidem in Deum secundum effectum accipienda sunt, ut in 5 lib. dist. 52, dictum est; et propter hoc etiam Deus remittendo peccatum dicitur ipsum tegere, quasi non aspiciens ad praeteritum peccatum, ut ratione ejus gratiam nobis denegat.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis non reparatur pulchritudo animae quantum ad aliquid accidens, quod erat dignitas innocentiae; reparatur tamen quantum ad decorem gratiae quae restituitur.

Et similiter dicendum ad secundum: quia non semper homo recuperat omnia damna quae passus est vel temporis, vel aliorum; sed recuperat amis-

sam pulchritudinem quantum ad essentiam decorem spectat.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem dicendum, quod in peccato duo sunt, scilicet conversio ad commutabile bonum, et aversio ab incommutabili bono; et secundum hoc duo sunt effectus peccati. Unus est indignatio Dei ad nos, aversioni peccati respondens; alius est poena inordinata (1) conversionem ordinans. Et quia primo in peccato ex parte nostra est conversio; et quod est prius in generatione, est posterius in destructione; ideo ex parte Dei primo est reconciliatio ipsius ad nos, et secundum hoc est liberatio a debito poenae. Sed poena est duplex: scilicet exterminans hostes, et talis poena ex reconciliatione ipsa removetur; alia poena est quae corrigit civem, et filium, vel amicam; et debitum ejus potest remanere reconciliatione jam facta; et ideo simul cum peccato remittitur quo ad maculam, remittitur quo ad poenam aeternam, quae est exterminans, sed non quo ad poenam temporalem, quae est corrigens.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut actus praexistens fuit causa maculae, et tamen transeunte actu non transit macula; ita actus mediante macula fuit causa debiti; et ideo non oportet quod cessante macula debitum poenae cesset, quia cessante primo effectu non oportet quod cesset secundus.

Ad secundum dicendum, quod iste cui remissa est culpa quantum ad maculam, adhuc dignus est propter actum quem commisit, poenam sustinere; quamvis non sit dignus a Deo alienus esse.

ARTICULUS III.

Utrum potestas clavium se extendat ad remissionem culpae.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quod potestas clavium se extendat ad remissionem culpae. Joan. 20, 23, dicitur discipulis: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis.* Sed hoc non dicitur quantum ad manifestationem tantum, ut Magister in littera dicit; quia sic sacerdos novi testamenti non haberet majorem potestatem quam sacerdos veteris testamenti. Ergo exercet potestatem in culpae remissione.

2. Praeterea, in poenitentia datur gratia ad remissionem peccati. Sed huius sacramenti dispensator est sacerdos ex vi clavium. Ergo cum gratia non opponatur peccato ex parte poenae, sed ex parte culpae, videtur quod sacerdos ad remissionem culpae operetur ex vi clavium.

3. Praeterea, majorem virtutem recipit sacerdos ex sua consecratione quam aqua baptismi ex sua sanctificatione. Sed aqua baptismi hanc vim accipit, ut corpus tangat, et cor abluat, secundum Augustinum (super Joan. cap. 13, tract. 88). Ergo multo fortius sacerdos in sui consecratione hanc potestatem accipit, ut cor a culpae macula abluere possit.

Sed contra, supra Magister dixit, dist. 3, quod Deus hanc potestatem non contulit ministro quod ad interiorum mundationem cooperaretur ei. Sed si peccata quo ad culpam remitteret, cooperaretur ei in mundatione interiori. Ergo potestas clavium non se extendit ad culpae dimissionem.

(1) *Al.* inordinata.

Praeterea, peccatum non dimittitur nisi per Spiritum sanctum. Sed dare Spiritum sanctum non est alicujus hominis, ut in 1 lib. Magister dixit, dist. 14. Ergo nec peccata remittere quo ad culpam.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod non possit remittere peccatum quo ad poenam. Peccato enim debetur poena aeterna et temporalis. Sed adhuc post absolutionem sacerdotis manet poenitens obligatus ad poenam temporalem in purgatorio vel in hoc mundo faciendam. Ergo non dimittit aliquo modo poenam.

2. Praeterea, sacerdos non potest praedecernere divinae justitiae. Sed ex divina justitia taxata est poena poenitentium quam debet subire. Ergo sacerdos de ea non potest aliquid remittere.

3. Praeterea, ille qui parvum peccatum commisit, non est minus susceptivus effectus clavium quam ille qui commisit majus peccatum. Sed aliquid de poena per officium sacerdotis de majore peccato dimittitur. Possibile est ergo esse aliquid parvum peccatum, cui non debeatur plus de poena quam illud quod de majore peccato dimissum est. Ergo poterit totam poenam illius parvi peccati dimittere; quod falsum est.

4. Praeterea, tota poena temporalis peccato debita est unius rationis. Si ergo per primam absolutionem dimittat aliquid de poena, et per secundam ab eodem peccato absolutionem poterit aliquid remitti; et sic tantum poterit multiplicari absolutio, quod vi clavium tota poena tollatur, cum secunda absolutio non sit minoris efficaciam quam prima; et sic peccatum remanebit omnino impunitum; quod est inconveniens.

Sed contra, clavis potestas est ad ligandum et solvendum. Sed potest sacerdos adungere poenam temporalem. Ergo et potest absolvere a poena.

Praeterea, sacerdos non potest dimittere peccatum quantum ad culpam, ut in littera dicitur, nec quantum ad poenam aeternam pari ratione. Si ergo non potest remittere quantum ad poenam temporalem, nullo modo remittere poterit; quod est omnino contrarium dictis Evangelii.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod sacerdos per potestatem clavium ligare non possit. Virtutes enim sacramentalis ordinantur contra peccatum ut medicina. Sed ligare non est medicina peccati, sed magis aggravatio morbi, ut videtur. Ergo sacerdos per vim clavium, quae est vis sacramentalis, non potest ligare.

2. Praeterea, sicut absolvere vel aperire est amovere obstaculum, ita ligare est obstaculum ponere. Sed obstaculum regni peccatum est, quod nobis ex alio imponi non potest, quia non nisi voluntate peccatur. Ergo sacerdos ligare non potest.

3. Praeterea, claves ex passione Christi efficaciam habent. Sed ligare non est effectus passionis. Ergo ex clavium potestate non potest sacerdos ligare.

Sed contra est quod dicitur Matth. 16, 19: *Quaecumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis.*

Praeterea, potestates rationales sunt ad opposita. Sed potestas clavium est potestas rationalis, eum habeat discretionem adjunctam. Ergo habet se ad opposita. Ergo si potest solvere, potest et ligare.

QUAESTIUNCULA IV.

Uterius. 1. Videtur quod possit ligare et solvere secundum proprium arbitrium. Hieronymus enim dicit (1) (et habetur de Poenit., dist. 1, cap. *Mensura*): *Mensuram temporis in agendo poenitentiam non satis aperte praefigunt canones pro unoquoque crimine, ut de singulis dicant qualiter unumquodque sit emendandum; sed magis arbitrio sacerdotis intelligentis relinquendum statuumt.* Ergo videtur quod ipse secundum suum arbitrium possit ligare et solvere.

2. Praeterea, Dominus laudavit villicum iniquitatis, quod prudenter fecisset, quia debitoribus domini sui remisisset largiter. Sed Deus magis pronus est ad miserendum quam aliquid dominus temporalis. Ergo videtur quod laudabilior sit quantum plus de poena dimiserit.

3. Praeterea, omnis Christi actio, nostra est instructio. Sed ipse quibusdam peccantibus nullam poenam imposuit, sed solum emendationem vitae, ut patet de adultera, Joan. 8. Ergo videtur quod ad arbitrium suum possit etiam sacerdos, qui est vicarius Christi, poenam totam dimittere, vel partem.

Sed contra, Gregorius (2) dicit: *Falsam poenitentiam dicimus quae non secundum auctoritatem sanctorum patrum pro qualitate criminis imponitur.* Ergo videtur quod non omnino sit in arbitrio sacerdotis.

Praeterea, ad actum clavium requiritur discretio. Sed si esset omnino in voluntate sacerdotis dimittere, et imponere de poena quantum vellet, non esset ibi necessaria discretio: quia nunquam ibi discretio posset accidere. Ergo non est omnino in arbitrio sacerdotis.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam quaestionem, quod sacramenta, secundum Hugonem (lib. 1 de Sacramentis, par. 9, cap. 2), ex sanctificatione invisibilem gratiam continent. Sed haec sanctificatio quandoque ad necessitatem sacramenti requiritur tam in materia quam in ministro, sicut patet in confirmatione; et tunc vis sacramentalis est in utroque conjunctim. Quandoque autem ex necessitate sacramenti non requiritur nisi sanctificatio materiae, sicut est in baptismo, quia non habet ministrum determinatum quantum ad sui necessitatem; et tunc tota vis sacramentalis consistit in materia. Quandoque vero de necessitate sacramenti requiritur consecratio vel sanctificatio ministri, sine aliqua sanctificatione materiae: et tunc tota vis sacramentalis consistit in ministro, sicut est in poenitentia. Unde eodem modo se habet potestas clavium quae est in sacerdote, ad effectum sacramenti poenitentiae, sicut se habet virtus quae est in aqua baptismi, ad effectum baptismi. Baptismus autem

(1) Sub ejus nomine habetur in Decretis loc. cit. Sed apud illum non occurrit, sicut et appendix ibi notat, addens quod in aliquo Poenitentiali extat (*Ex edit. P. Nicolai*).

(2) Non Gregorius Magnus sed Gregorius VII in Synodo Romana sub anno Christi 1078 celebrata, cap. 6, ut in Decretis de Poenitentia, dist. 6, cap. *Falsas* ex professo relatur (*Ex edit. P. Nicolai*).

et sacramentum poenitentiae conveniunt quodammodo in effectu, quia utrumque contra culpam ordinatur directe, quod non est de aliis sacramentis; sed in hoc differunt, quia sacramentum poenitentiae, eo quod habet actus suscipientis quasi materiales, non potest dari nisi adultis, in quibus requiritur praeparatio ad suscipiendum effectum sacramentorum; sed baptismus quandoque datur adultis, et quandoque pueris, et aliis carentibus usu rationis; et ideo per baptismum datur gratia et remissio peccatorum pueris sine aliqua sui praeparatione praecedente; non autem adultis, in quibus praevigetur praeparatio removens fictionem: quae quidem praeparatio quandoque praecedat, sufficiens ad gratiae susceptionem, antequam baptismus actu percipiatur, sed non ante votum baptismi, post tempus propalatae veritatis. Quandoque autem talis praeparatio tempore non praecedat, sed est simul cum baptismi susceptione; et tunc per baptismi susceptionem gratia remissionis culpae confertur. Sed per poenitentiae sacramentum nunquam datur gratia nisi praeparatio adsit, vel prius fuerit: unde virtus clavium operatur ad culpae remissionem vel in voto existens, vel etiam in actu se excreans, sicut et aqua baptismi. Sed sicut baptismus non agit ut principale agens; sed ut instrumentum, non quidem pertingens ad ipsam gratiae susceptionem causandam etiam instrumentaliter, sed disponens ad gratiam, per quam fit remissio culpae; ita est de potestate clavium. Unde solus Deus remittit per se culpam, et in virtute ejus agit instrumentaliter et baptismus ut instrumentum inanimatum, et sacerdos ut instrumentum animatum, quod dicitur servus secundum Philosophum in 8 Ethic.; et ideo sacerdos agit ut minister. Et sic patet quod potestas clavium ordinatur aliquo modo ad remissionem culpae, non sicut causans, sed sicut disponens ad eam. Unde si ante absolutionem aliquis non fuisset perfecte dispositus ad gratiam suscipiendam, in ipsa confessione, et absolutione sacramentali gratiam consequeretur, si obicem non poneret. Si enim clavis nullo modo ad culpae remissionem ordinaretur, sed ad dimissionem poenae tantum, ut quidam dicunt, non exigeretur votum suscipiendi effectum clavium ad culpae remissionem, sicut non exigitur votum suscipiendi alia sacramenta quae non ordinantur ad culpam, sed contra poenam. Sed hoc facit videri quod non ordinantur ad culpae dimissionem: quia semper usus clavium ad hoc quod effectum habeat, requirit praeparationem ex parte recipientis sacramentum; et similiter videretur de baptismo, si nunquam daretur nisi adultis.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut Magister dicit in littera, sacerdotibus commissa est potestas remittendi peccata, non ut propria virtute remittant, quia hoc Dei est; sed ut operationem Dei remittentis ostendant tamquam ministri. Sed hoc contingit tribus modis. Uno modo ut ostendant eam non praesentem, sed promittant futuram sine hoc quod aliquid operentur ad ipsam; et sic sacramenta veteris legis operationem Dei significabant; unde et sacerdos veteris legis ostendebat tantum, et nihil operabatur. Alio modo ut significant praesentem, et nihil operentur ad eam; et sic quidam dicunt quod sacramenta novae legis significant collationem gratiae, quam Deus in ipsa sacramentorum collatione dat, sine hoc quod in sacramentis sit aliqua virtus operans ad gratiam; et secundum hanc opinionem

operationem quae in 1 dist. tacta est, etiam potestas clavium esset tantum ostendens divinam operationem in remissione culpae in ipsa sacramenti collatione facta. Tertio modo ut significant divinam operationem in remissione culpae praesentem, et ad ipsam aliquid dispositive et instrumentaliter operentur; et sic secundum aliam opinionem, quae sustinetur communis, sacramenta novae legis emundationem ostendunt divinitus factam; et hoc modo etiam sacerdos novi testamenti ostendit absolutos a culpa: quia proportionaliter oportet loqui de sacramentis et potestate ministrorum. Nec obstat quod claves Ecclesiae ad remissionem culpae disponant, quia culpa jam remissa est; sicut nec quod baptismus disponat, quantum in se est, in eo qui jam sanctificatus est.

Ad secundum dicendum, quod neque sacramentum poenitentiae neque sacramentum baptismi operando pertingit directe ad gratiam, nec ad culpae remissionem, sed dispositive.

Unde etiam patet responsio ad tertium. Aliae rationes ostendunt quod ad remissionem culpae directe clavium potestas non operetur; quod est concedendum.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod idem iudicium est de effectu quem potestas clavium actualiter exercita complet in eo in quo contritio tempore praecessit, et de effectu baptismi qui jam habenti gratiam datur. Aliquis enim per fidem et contritionem praecedentem baptismum, gratiam remissionis peccatorum quantum ad culpam consecutus est; sed quando actualiter postea baptismum suscipit, gratia augetur, et a reatu poenae totaliter absolvitur, eo quod fit particeps passionis Christi. Et similiter ille qui per contritionem consecutus est remissionem peccatorum quantum ad culpam, et per consequens quantum ad reatum poenae aeternae, quae simul cum culpa dimittitur, ex vi clavium ex passione Christi efficaciam habentium augetur gratia, et poena remittitur temporalis, cuius reatus adhuc remanserat post culpae remissionem; non tamen totus, sicut in baptismo, sed pars ejus: eo quod in baptismo homo regeneratur configuratus passioni Christi, totaliter efficaciam passionis Christi, quae sufficit ad omnem poenam delendam, in se suscipiens; ut nihil de prioris peccati actualis poena remaneat: quia non debet alicui imputari ad poenam, nisi quod ipsemet fecit. In baptismo autem homo novam vitam accipiens fit per gratiam baptismalem novus homo; et ideo nullus reatus poenae remanet in eo pro praecedenti peccato. Sed in poenitentia homo non mutatur in aliam vitam, quia non est regeneratio, sed sanatio quaedam; ideo ex vi clavium, quae operatur in sacramento poenitentiae, non tota poena remittitur, sed aliquid de poena temporali, cuius reatus post absolutionem a poena aeterna remanere potuit, ut dictum est; nec solum a poena illa quam habet, vel (1) suscipit ab ea poenitens in confitendo, ut quidam dicunt: quia sic confessio et sacerdotalis absolutio non essent nisi in onus, quod non competit sacramentis novae legis: sed etiam de illa poena quae in purgatorio debetur, aliquid remittitur, ut minus in purgatorio (2) puniatur absolutus ante satisfactionem decedens, quam si ante absolutionem decederet.

(1) Al. ut suscipit.
(2) Al. a purgatorio.